

Õiguskantsler

Teie 16.02.2022 nr 14-1/1660-1

Meie 18.03.2022 nr 7-5/220132/2201545

Tugi erivajadustega lastele

Lugupeetud vallavanem

[ ] küsis õiguskantslerilt, kas [ ] Lasteaias oli õigus keelduda tema kaht erivajadusega last lasteaeda vastu võtmast, kuna lastega ei olnud kaasas tugiisikut. Ta soovis ka teada, kas lasteaed võib jätta osaliselt täitmata koolivälise nõustamiskomisjoni (Rajaleidja) soovitud eripedagoogi- ja logopeediteenuse osutamise kohta ning kas lasteaed võib logopeediteenust osutada väljaspool lasteaeda.

Kahetsusväärne juhtum, kus [ ] Lasteaed palus avaldajal oma lastele lasteaeda järele tulla tugiisikute puudumise tõttu, on nüüdseks lahenenud. Vald ja lasteaed mõistavad, et vald vastutab tugiisikuteenuse pidevuse eest ning lasteaed ei saa keelduda tugiisikuta laste vastuvõtmisest. Ei saa oodata, et lapsevanem katkestab töö ja toob lapse lasteaiast ära, kuna vald ja lasteaed ei suuda pakkuda lapsele vajalikke tugiteenuseid. Vallal tuleb läbi mõelda, kuidas lahendada olukorrad, kus tugiisik mingil põhjusel oma ülesandeid täita ei saa. Peale selle on oluline, et pooled lepiksid kokku, kes keda tugiisiku puudumisest teavitab. Seda ongi praegu tehtud. Täna selle eest.

Mis puudutab avaldaja lastele logopeedi- ja eripedagoogiteenuse tagamist, soovitan vallavalitsusel täita Rajaleidja otsust ning osutada lastele vajalikud mahus tugiteenuseid [ ] Lasteaia sobitusrühmas. Vastasel juhul ei ole vallavalitsuse tegevus kooskõlas [koolieelse lasteasutuse seaduse](#) (KELS) § 14 lõikes 2 sätestatud kohustusega. Logopeedi- ja eripedagoogiteenust tuleb pakkuda lasteaias kohapeal, kuid põhjendatud juhtudel võib seda teha ka väljaspool lasteaeda, kui see on lapse parimates huvides ning vald korraldab tasuta lapse transpordi logopeedi juurde ja tagasi.

Palun andke 8. aprilliks 2022 teada, kuidas Te neid soovitusi järgite.

Lasteaias käimine ja tugiisikuteenus

1. Munitsipaallasteaias ei ole õigust keelduda last vastu võtmast, kui tugiisik on haige või ei saa mõnel muul põhjusel lastega olla. Tugiisikuteenuse pidevuse eest vastutab vald või linn, kes on hinnanud lapse abivajadust ja leidnud, et tugiisikuteenus on lapsele vajalik ([sotsiaalhoolekande seaduse](#) § 5 lg 1, § 15, § 23). Kohalik omavalitsus vastutab ka selle eest, et iga vähemalt pooleteise- kuni seitsmeaastane laps saaks lasteaiakoha, kui vanemad seda soovivad ([KELS](#) § 10

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

lg 1). Seadus ei luba lasteaiateenuse osutamist katkestada, kui lapsel pole tugiisikut lasteaias kaasas.

2. Seega tuleb vallal või linnal läbi mõelda, kuidas tugiisikuteenust korraldada ja mida teha, kui tugiisik haiguse tõttu või mõnel muul põhjusel oma ülesandeid täita ei saa. Näiteks on kohalikul omavalitsusel võimalik sõlmida lepingud tugiisikutega, kes saavad vajadusel teisi tugiisikuid asendada. Samuti võib abi olla sellest, kui lasteaed või rühm on võtnud tööle rohkem töötajaid (näiteks tugiisikud või abiõpetajad), kui on ette nähtud õigusaktides. Mõnikord piisab sellest, kui luua lasteaias või rühmas tingimused, mis last piisavalt toetavad (koolitada õpetajaid, moodustada väiksem rühm). Kui aga omavalitsus on juba otsustanud konkreetsele lapsele tugiisikuteenust korraldada, tuleb mõistagi seda otsust täita kuni otsuse muutmiseni või tähtaja lõpuni.

3. Ka siis, kui kohalik omavalitsus ei ole veel välja töötanud tugiisikute asendamise süsteemi, ei anna see õigust keelduda last lasteaeda vastu võtmast, kui tugiisikul pole võimalik lapsega kaasa minna. Vallal või linnal tuleb leida kiiresti koostöös lasteaiaga lahendus, kuidas tagada erivajadusega lapse ning rühma kõigi teiste laste heaolu, kui tugiisikut ei ole. On tervitatav, kui omavalitsus ja lasteaed suudavad koostöös lapsevanemaga ootamatu olukorra mõistlikult lahendada, kuid ei saa eeldada, et lapsevanem selle tõttu töö katkestab.

4. [ ] Lasteaed ei käitunud õiguspäraselt, kui palus 18. jaanuaril 2022. aastal avaldajal oma lastele keset päeva järele tulla, sest lastega kaasas olnud tugiisik oli päeva jooksul haigestunud. [ ] Vallavalitsus ja lasteaed on oma eksimust mõistnud. Vallavalitsuse alushariduse spetsialist on selgitanud avaldajale ja lasteaiadirektorile, et vald peab tagama tugiisikuteenuse osutamise ning lasteaed ei saa keelduda tugiisikuta laste vastuvõtmisest. Sedasama on vallavanem selgitanud vastuseks õiguskantsleri järelepärimisele.

5. Jaanuarikuus juhtunu oleks võinud laheneda teisiti, kui infovahetus osapoolte vahel oleks olnud parem. Vallavalitsus saab tugiisikule asendaja leida või muul moel olukorra lahendada, kui talle tekkinud probleemist teatatakse. Sel põhjusel on pärast juhtunut kokku lepitud, et edaspidi peab avaldaja või lasteaed teatama vallavalitsusele tugiisiku puudumisest esimesel võimalusel.

Lasteaia tugiteenused

6. Rajaleidja nõustamismeeskond soovitas 2020. aastal, et avaldaja kaks last peaksid saama õppida arendusrühmas (erirühm) kuni 2021/2022. õppeaasta lõpuni. Juhul kui arendusrühma koha saamine võtab aega ja arvestades seda, et lapsed vajavad süsteemset arendustegevust esimesel võimalusel, soovitas Rajaleidja nõustamismeeskond alternatiivina sobitusrühma. Samuti on Rajaleidja nõustamismeeskond soovitanud lastele eripedagoogi abi vähemalt neljal korral nädalas, logopeedi abi vähemalt kahel korral nädalas ning ka individuaalset arenduskava ja tugiisikuteenust, kui lapsed käivad tava- või sobitusrühmas.

7. Praegu võimaldab lasteaed lastele eripedagoogiteenust kaks korda nädalas. Logopeedi lahkumise tõttu ei saa lapsed enam alates veebruari algusest käia logopeedi juures. Varem said nad logopeediteenust soovitatud mahus. Lastele on logopeedi- ja eripedagoogiteenus üks kord nädalas ette nähtud ka sotsiaalse rehabilitatsiooni plaani alusel, kuid see ei puutu praegu asjasse, kuna seadus ei luba lasteaiatugiteenuseid asendada sotsiaalse rehabilitatsiooniplaani alusel pakutavate teenustega ([sotsiaalseadustiku üldosa seaduse](#) § 10 lõige 2).

8. KELS § 14 lõikes 2 on öeldud, et erivajadusega laps peab saama vajaduse korral logopeedi ja eripedagoogi või muud tugiteenust. Selleks peab looma võimalused lasteasutuse pidaja ehk

valla- või linnavalitsus. Rajaleidja nõustamismeeskond on oma soovitusel kirjeldanud, millised tugiteenused ja millises mahus on konkreetsele lapsele vajalikud. Teisisõnu teeb Rajaleidja nõustamismeeskond kindlaks, kui palju laps tugiteenuseid vajab. Ehkki lasteaia pedagoogid võivad ka ise lapse arengut ja toimetulekut hinnata ja toetada (KELS § 14 lõige 2), ei saa Rajaleidja nõustamismeeskonna soovitusi kõrvale jätta, kui need on olemas.

9. Samuti ei anna seadus valla- või linnavalitsusele õigust loobuda tugiteenuste korraldamisest selle tõttu, et lasteaias, kus erivajadusega laps käib, pole piisavalt tugispetsialiste. Iga lasteaed peab olema valmis erivajadusega lapsi toetama. [Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava](#) näeb ette, et iga lasteasutuse õppekavas peavad olema erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted, sealhulgas korraldus (§ 2 lõike 4 punkt 5). Riikliku õppekava järgi on erivajadustega lapse arengu toetamine lasteaias meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab lasteasutuse juhataja (§ 8 lõige 2).

10. Tugiteenuseid ei tohi jätta osutamata ka selle tõttu, et laps käib sobitusrühmas, mitte erirühmas. Seadus sellist võimalust ette ei näe.

11. Avaldaja kinnitusele on vald pakkunud logopeediteenust väljaspool lasteaeda. Lasteaial on küll lubatud tellida logopeediteenust väljastpoolt lasteaeda mõnelt juriidiliselt isikult või riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuselt (haridus- ja teadusministri määruse „[Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseis](#)“ § 4 lõige 6), kuid selline korraldus ei tohi muuta teenust lapsele kättesaamatuks, panna teda teiste lastega võrreldes ebavõrdsesse olukorda või olla muul moel lapse huvidega vastuolus. Üldjuhul peab lasteaed pakkuma lapsele tugiteenuseid kohapeal päevakava raames. Põhjendatud juhtudel võib seda teha väljaspool lasteaeda, kuid siis tuleb arvestada lapse huve (nt lasteaia päevakava, lapse uneaega, kas käik võib teekonna pikkuse tõttu olla lapse jaoks ebamõistlikult väsitav jne). Kui teenust osutatakse väljaspool lasteaeda, vastutab transpordi korraldamise ja tasumise eest kohalik omavalitsus.

12. Eeltoodust lähtudes leian, et vallavalitsusel tuleb täita Rajaleidja nõustamismeeskonna soovitusi ning osutada lastele vajalikus mahus logopeediteenust ja eripedagoogiteenust. Vastasel juhul ei ole vallavalitsuse tegevus kooskõlas KELS § 14 lõikes 2 sätestatud kohustusega.

Sobiv lasteaiarühm

13. Vallal oli võimalik erirühma kohti pakkuda alles siis, kui lapsed käisid juba sobitusrühmas ja olid sellega kohanenud (esimest korda novembris 2021). Erirühma kohtade vastuvõtmine tähendab seda, et avaldaja lastel tuleb minna teise lasteaeda. Praegu, kui õppeaasta lõpuni on jäänud nii vähe aega, ei pruugi rühma vahetamine olla enam laste parimates huvides. Lisaks tuleb arvestada, et ees seisab uus hindamine: Rajaleidja nõustamismeeskonna soovitus erirühma kohta kehtib 2021/2022. õppeaasta lõpuni ning nõustamismeeskond on pidanud vajalikuks pärast 2022. aastal tehtavaid kordusuuringuid uuesti hinnata, millist rühma vajavad lapsed järgmistel õppeaastatel.

14. KELS § 6 lõige 6 näeb ette, et lapse võib võtta sobitusrühma või erirühma vaid siis, kui on olemas nii vanema nõusolek kui ka Rajaleidja nõustamismeeskonna otsus. Vanem ei ole praegu andnud nõusolekut, et tema lapsed hakkaksid käima erirühmas. Kuna vanem vastutab esmajärjekorras lapse heaolu tagamise ning kogu pereelu korralduse eest, ei ole vanema nõusolek pelk formaalsus, vaid vanemal tuleb nõusolekut andes või mitte andes kaaluda lapse huve. Samuti ei anna nõusoleku puudumine lasteaia ja rühma vahetamiseks vallale õigust jätta Rajaleidja ülejäänud soovitusel täitmata. Vastupidi, selleks, et vanema otsused kahtluse alla seada, peab vallavalitsus suutma näidata, et lastele on tagatud kõik tugiteenused neile vajalikus

mahus ning lasteaed on teinud kõik mis võimalik, et tagada laste heaolu sobitusrühmas, kuid hoolimata kõigist pingutustest, on laste heaolu ohus.

15. Oluline on ka teiste lasteaia käivate laste heaolu. Kui lasteaed teeb erivajadustega laste toetamiseks muudatusi või kohandusi kasvukeskkonnas või rühma tegevuskavas, tuleb läbi mõelda ka see, kuidas tagada kõigi laste heaolu (vt ka riikliku õppekava §-d 7 ja 8). Samuti võib abi olla eripedagoogi nõuannetest, kui erivajadustega laste rühmakaaslaste käitumine muutub ebataavaliseks või häirivaks. Et lasteaia personal suudaks kõiki lapsi toetada, võivad töötajad ise vajada psühholoogilist tuge või koolitust.

16. On selge, et nii vallavalitsus kui ka lapsevanem peavad seadma esikohale laste parimad huvid ([lastekaitseaduse](#) § 21) ja tegema lapse aitamise nimel koostööd (vt [lastekaitseaduse](#) § 8 ja § 22 lg 3). Hea koostöösuhte taastamiseks võiks olla abi erapooletu kolmanda isiku kaasamisest. Üks võimalus on kasutada Sotsiaalkindlustusameti pakutavaid tasuta [taastava õiguse teenuseid](#). Selleks saab Sotsiaalkindlustusameti poole pöörduda igaüks, st nii asutus kui ka inimene ise, kuid teenuse osutamiseks on vaja kõigi osapoolte nõusolekut.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Haridus- ja Teadusministeerium